

همیشه یک

منجی فوک‌های خزری در گفت‌وگو با همشهری از تدوین برنامه ۵ساله نجات این گونه خبر داد

مذاکره با همسایه‌ها برای نجات فوک‌ها

و نجات فوک‌ها، شناخت مناطق حساس و حمایت و حفاظت بیشتر، آموزش به بومیان و شناساندن اهمیت فوک‌ها از جمله موضوعاتی است که در این طرح دنبال می‌شود. سال آخر اجرای طرح نیز وارد فاز همکاری با ۴کشور دیگر همسایه خزر خواهیم شد.

شده و نفتکش‌هایی که به‌ویژه در زمستان در حال تردد هستند و تغییر اقلیم، سطوح یخی دریا را که فوک‌ها در همین فصل برای زاد و ولد روی آن قرار می‌گیرند، کم و منقطع‌تر را برایشان نامن کرده‌است.

در چنین اوضاعی برنامه ملی حفاظت از فوک‌ها چقدر می‌تواند در حفاظت این گونه در سواحل ایران نقش داشته باشد؟
ببینید یکی از موضوعاتی که فوک‌ها را تهدید می‌کند کوچک شدن خزر است. طبق آخرین بررسی‌ها مساحت دریاچه خزر تا ۵۰ سال آینده ۳۵درصد کاهش خواهد یافت. عمق دریاچه خزر در بخش شمالی حدود ۲۵متر است اما بخش جنوبی که در ایران قرار دارد تا هزار متر عمق دارد. با کاهش مساحت، به‌زودی لکه‌های خشکی در مناطق کم عمق، بیرون می‌زنند و زاد و ولد فوک‌ها تنها محدود به سواحل ایران می‌شود که باید از حلال‌انیت این مناطق را تامین کرد. با اینکه فوک‌ها روی سطوح یخی زاد و ولد می‌کنند اما تاکنون چند مورد تولد فوک در ایران هم ثبت شده که متأسفانه به‌دلیل وجود سگ‌های بدون صاحب یا گیرافتادن در تورهای ماهیگیری و... از بین رفته‌اند.

برنامه ملی حفاظت از فوک‌های خزر دقیقا به چه موضوعاتی می‌پردازد؟
این یک برنامه ۵ساله است و اهداف کوتاه، میان و بلندمدت را در بر می‌گیرد که با کمک حدود ۲۰ ارگان مختلف اجرایی خواهد شد. امداد

۴ نقطه آشوراده، گمیشان، میانکاله و بوجاق گیلان فوک‌ها با تهدید جمعیتی کمتری مواجه هستند. این مناطق به‌عنوان قلمرو زیستی حیات وحش مطرح شده و دارای قوانین خوب حفاظتی‌اند و شرایط مناسب‌تری دارند اما با تصمیمات مدیران و مسئولان عالی‌رتبه برای اجرای طرح‌های بزرگ اقتصادی و گردشگری‌های بی‌ضابطه، امنیت این نقاط نیز در معرض خطر قرار گرفته‌است.

در مورد زبان طرح‌های توسعه‌ای با مسئولان و نمایندگان مجلس گفت‌وگو کرده‌اید؟
بله. اما تصمیمات در رده‌های بالا گرفته می‌شود. با نمایندگان استان جلساتی گذاشتیم اما با فرآکسیون محیط‌زیست مجلس دیدار داشتیم. در مورد تأثیرات منفی اجرای این طرح‌ها صحبت کردیم. اما در مجموع نظرات و تصمیم‌گیری‌ها ما را مایوس می‌کند و جز تخریب محیط‌زیست چیز دیگری ندارد.

آیا این وضعیت در ۴ کشور همسایه خزر هم وجود دارد؟
در کشورهای شمال خزر، مانورهای نظامی و انفجارهای متعدد و امواج آنها نقش زیادی در تلف شدن فوک‌ها دارد. هر چند روسیه یا آذربایجان گاز متان را دلیل تلف شدن فوک‌ها اعلام کرده‌اند اما محققان این کشورها هنوز به این نتیجه نرسیده‌اند چون اصلا اجازه انتشار نتایج بررسی‌هایشان را ندارند. آنفلوآنزای فوق حد پرندگان، فعالیت‌های نفتی زیادی که انجام

سال ۲۰۰۸ وقتی تعداد فوک‌های خزر تنها ۱۰۰هزار قلاذه بر آورد شد، نام این گونه در فهرست IUCN (اتحادیه بین‌المللی حفاظت از محیط طبیعی سازمان ملل) و در زمره موجودات در معرض انقراض قرار گرفت. مرکز حفاظت از فوک خزری نیز از همان سال در قالب سازمانی مردم‌نهاد برای جمع‌آوری اطلاعات درباره این گونه در ایران و آموزش داوطلبان، ماهیگیران و اهالی بومی تاسیس شد و ۲سال بعد مکانی برای در مان فوک‌های آسیب‌دیده در جزیره آشوراده راه‌اندازی کرد. این مرکز از تابستان گذشته جلسات متعددی با ارگان‌های ذی‌ربط برگزار کرد که نتیجه آن، تدوین «برنامه ملی حفاظت از فوک خزری» شد. این برنامه مورد تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار گرفت تا با اجرای دقیق آن، این گونه در معرض انقراض، نجات یابد و چرخه محیط‌زیست در شمال کشور از تهدید دور شهود. اکنون اعضای مرکز در انتظار اجرایی شدن هر چه سریع‌تر این طرح هستند تا همین تعداد باقیمانده فوک‌ها از خطر انقراض نجات یابند. امیر صیادشیرازی، مدیر مرکز حفاظت از فوک خزری ایران با وجود تدوین این طرح، نگران اجرای طرح‌های گردشگری و اقتصادی در برخی سواحل خزر است. طرح‌های وسیعی که اثرات منفی بزرگ و غیرقابل جبرانی بر اکوسیستم خزر خواهد گذاشت و سواحلی را که از قضا جزو نقاط نسبتا امن برای حضور فوک‌های خزری به‌شمار می‌رود نامن خواهد کرد و در نهایت اقتصاد و زیست ساکنان حاشیه دریای خزر را با بحران مواجه خواهد کرد.

الهام مصدقی‌راد
روزنامه‌نگار

چرا فوک‌ها مهمند؟ کاهش جمعیت‌شان چه پیامدی برای چرخه محیط‌زیست دارد؟
فوک‌ها مانند هر حیوان شکارچی دیگری وقتی به‌دنبال دسته ماهی‌ها می‌روند، آنها را برای شکار می‌کنند که از دیگر ماهی‌ها جدا مانده‌اند. ماهی‌های جدا مانده در واقع ماهی‌های بیمار و دارای نقعی ژنتیک هستند که حذفشان موجب سلامتی گله‌ماهی‌ها می‌شود. اما وقتی فوک برای شکار آنها نباشد، ماهی‌های بیمار در گله باقی می‌مانند و تکثیر می‌شوند. به مرور زمان با کاهش جمعیت فوک‌ها، ماهی‌های دارای نقص

ژنتیک باقی می‌مانند و به مرور از تعداد جمعیت ماهی‌ها کم می‌شود. چند سالی است که تعداد ماهی‌ها کم شده‌است و صیادان به اشتباه تصور می‌کنند دلیلش فوک‌ها هستند.

توسعه طرح‌های اقتصادی گردشگری چه تأثیری در وضعیت فوک‌ها دارد؟
اجرای طرح‌های گردشگری و برنامه‌های اقتصادی در بخش‌هایی از ساحل خزر، حضور فوک‌ها را کم‌رنگ کرده‌است. طی بررسی‌ها و مطالعات انجام‌شده فقط در

نقل قول خبر

۶۹ درصد علت خشکی دریاچه ارومیه تقصیر وزارت نیرو است

یوسف مرادی، کارشناس محیط‌زیست، طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، تنها ۲۰درصد از تغییرات اقلیمی بر خشکی دریاچه ارومیه تأثیر گذاشته و ۶۹درصد علت این خشکی، تقصیر وزارت نیرو است.

لزوم تسهیل سرمایه‌گذاری در میراث فرهنگی و گردشگری

نادر زینالی، مدیرکل امور استان‌های وزارت میراث فرهنگی: سرمایه‌گذاری

که دوستاند میراث و گردشگری است نباید در پیچ‌وخم‌های اداری برای دریافت مجوز معطل بماند و همه دستگاه‌های اجرایی باید برای رفع این موانع کمک کنند.

گزارش روز

چرا ترکیه بیشتر از ایران بارش دشت می‌کند؟

واکنش رئیس سازمان هواشناسی به جنگ‌های اقلیمی

انتشار اخبار مربوط به دخالت برخی کشورها در تغییرات اقلیمی و بارش‌های ایران در برخی رسانه‌ها و فضای مجازی جنجال زیادی به پا کرده‌است. برخی حتی پا را فراتر گذاشته و شایعه جنگ‌های اقلیمی را مطرح می‌کنند.

بحث پر بارش‌ی کشورهای همسایه و ضعیف‌شدن سامانه‌های بارشی پس از ورود به ایران به جایی رسیده که بررسی دقیق و علمی اثرگذاری هارپ بر آب و هوای کشور از سوی برخی مسئولان محیط‌زیست هم مطرح شده‌است. رئیس سازمان هواشناسی کشور اما در واکنش به جنجال‌های برخی محافل خبری و فضای مجازی درباره دلایل پربارشی کشورهای همسایه به‌ویژه ترکیه و کم بارشی ایران، سخن گفت و تأکید کرد: «وقوع بارش و تشکیل ابر، فرایندهایی هستند که در جو تعریف مشخص دارند. یکی از اصلی‌ترین عوامل در شکل‌گیری شرایط ناپایدار جوی، وضعیت توپوگرافی، بستنی و بلندی‌های سطح زمین و میزان رطوبت است که می‌تواند منجر به بارندگی شود اما اگر رطوبت وجود نداشته باشد وزش باد و خیزش گردوغبار رخ می‌دهد.»

سحر تاج‌بخش، با بیان اینکه هم‌همز بودن کشورها به‌معنای سیستم‌های جوی مشابه نیست، گفت: «کشور ترکیه در عرض‌های بالاتر از کشور ما قرار دارد، وسعت کمتری نسبت به ایران دارد و آمنیع رطوبتی قابل توجه دارد؛ ضمن اینکه الگوی جوی این کشور با ایران متفاوت است. میانگین بارش ترکیه سالانه بیش از ۵۰۰ میلی‌متر و این رقم در کشور ما ۲۳۰ میلی‌متر است و ۲کشور، ۱۲اقلیم متفاوت دارند.»

او درباره شایعات منتشر شده مبنی بر جنگ اقلیمی گفت: «اگر کشوری در جهان وجود داشته باشد که با بهره‌گیری از قدرت زیاد، انرژی‌های سیستم‌های جوی را تحت کنترل خود قرار دهد، قطعاً یک مسئله پنهانی نیست. آنقدر می‌تواند این قدرت را اشاعه دهد که بر همه جا حکومت کند اما انرژی‌های سیستم‌های جوی بسیار زیاد است و اینکه ما با فرایندهای کوچک مقیاس بخواهیم آنها را تحت تأثیر قرار دهیم، امکان‌پذیر نیست. اما اگر مقصود از جنگ اقلیمی پیامدهای تغییر اقلیم و پیامدهای ناشی از افزایش دمای کره زمین باشد، کشورها می‌توانند به این مرحله از اختلاف نظر برسند؛ چرا که پیامدهای آن موجب کاهش منابع آبی می‌شود. همانطور که کشور ما یکی از اصلی‌ترین مناطق در زمین است که مشکل تنش آب دارد و بخشی از این تنش می‌تواند از پیامدهای تغییر اقلیم باشد.»

پیش‌تر تیما فرید مجتهدی، دکتری آب و هواشناسی و صادق ضیائیان، رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع‌هوای سازمان هواشناسی هم در گفت‌وگو با همشهری، گرمایش جهانی و تأثیر پدیده‌های جوی مثل آل‌نینو را عامل تشدید افزایش دما در کشور و برخی مناطق جهان عنوان و تأکید کرده بودند که دلیل کم بارشی ایران افزایش دمای هوا و کاهش رطوبت در مرزهای داخلی ایران است.

کم‌بارشی‌ها به دلیل تغییر اقلیم است نه دخالت سایر کشورها

رئیس مرکز ملی هوا و تغییر اقلیم نیز در نخستین سیمینار علمی با موضوع نقش مداخلات منطقه‌ای احتمالی در تغییرات بارندگی کشور گفت: علت اصلی کم‌بارشی‌ها اثرات تغییر اقلیم است و درباره موضوع مداخلات سایر کشورها، هنوز نیاز به بررسی

بیشتری داریم. دراروش گلهلیزاده، در جلسه‌ای که با حضور نمایندگان همه دستگاه‌های مسئول و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها برای بررسی واکاوی استفاده از فناوری‌های نوین‌برگزار شده بود، گفت: وضعیت موجود به‌دلیل پراکندگی اقدامات و شکل‌نگرفتن همکاری بین دستگاه‌ها در گذشته باعث شده تا جامعه دچار تسویش شود و اطلاعات درستی به مردم منتقل نشود. اطلاعاتی که امروز مطرح شد، نشان داد این کم‌بارشی‌سال‌های اخیر در سایر کشورهای منطقه نیز وجود داشته، اما نیاز به بررسی بیشتر دارد.

گلهلیزاده گفت: اگر به این نتیجه برسیم که فناوری‌ها می‌توانند کشور را از آسیب‌پذیری بیشتر نجات دهند، ما هم قطعاً به سمت مطالعه و استفاده از این فناوری‌ها می‌رویم؛ البته در گذشته تجربیاتی وجود داشته، اما چون معیار درستی نداشته‌ایم، نتوانسته‌ایم با موفقیت آن را اجرا کنیم. در حال حاضر وزارت نیرو وظیفه استفاده از این فناوری را برعهده دارد، اما نیاز است از ظرفیت همه دستگاه‌ها استفاده شود. توجیه اقتصادی نیز درخصوص استفاده از این فناوری‌ها بسیار مهم است. در پایان این سیمینار، کارشناسان به نتیجه مشترک نرسیدند. گلهلیزاده درباره بارورسازی ابرها نیز گفت: بارورسازی در برخی کشورها انجام شده، اما سؤال اینجاست که تا چه اندازه موفق بوده‌است؛ در این خصوص نتایج قابل استنادی وجود ندارد.

عدد خبر

۲۰ میلیون

اصله نهال در ماه اول اجرای طرح کاشت یک میلیارد درخت کاشته‌شده.

فراهم کردن مقدمات کار، طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت از ۱۱آذرماه سال‌جاری در کشور آغاز شد و به‌گفته مجری این کار، تاکنون حدود ۲۰میلیون اصله نهال کاشته شده‌است.

روسیه چگونگی متقاعد شده که از سال ۲۰۲۰ سهمیه شکار فوک نقره‌شده؟

بعد از برگزاری کمیته‌ای که از طرف فعالان محیط‌زیست کشورهای حاشیه خزر راه‌افتاد و استقبال خوبی شد از مردم امضای الکترونیکی جمع کردیم. طی ۲سال رسانه‌ها بیشتر به فوک خزری و شکار قانونی پرداختند تا اینکه در سال ۲۰۲۰ دولت‌مردان روس قانون شکار را تغییر دادند و نام فوک خزری را وارد لیست کتاب سرخ روسیه و قزاقستان کردند.

دلایل تلف شدن فوک‌ها:

- آلودگی نفتی
- پساب شهری، صنعتی و کشاورزی
- مانور نظامی
- تغییر اقلیم
- شکار غیرمجاز
- کاهش ماهی کیلکا

۱۴۷ متعرض

به منابع ملی در کشور بازداشت شدند. رئیس پلیس پیشگیری فراجا از رفع تعرض و خلع ید بیش از ۲۳هزار هکتار از اراضی ملی خبر داد. سردار رضا بنی‌اسدی فر گفت: ۲۳هزار و ۲۳۵فقره اراضی ملی در سال جاری رفع تعرض و خلع ید شد.

